

Čierny rytier

1

OD DIVIAKA K OŠÍPANEJ

Nebola to náhoda, že sa pred 450 000 rokmi človek tautavelský utáboril práve medzi Fenouillède a Corbière.

Na steny španielskej jaskyne Altamira maľoval nádherného diviaka už správne inšpirovaný *Homo sapiens*. Prvým a najdôležitejším dôvodom nesporne bolo, že jeho domovské oblasti už v tom čase obývali početné stáda čiernej zveri, ktorá mohla spestriť jeho jedálny lístok. Určite však nemal ani tušenia, aký osud postretne predka nášho diviaka lesného. Prvé sviňovité, ako voláme všetko, čo sa zblízka či vzdialene ponáša na sviňu, sa objavujú už dlho pred týmto dobrodružstvom, asi pred tridsiatimi miliónmi rokov. Trojmetrový obor s metrovou hlavou vážil približne tonu.

Diviak však naozaj preniká do našej kultúry len 15 000 až 10 000 rokov pred našim letopočtom, v období magdalénienu, čo je takmer predvčerom vzhľadom na pokročilý vek našej starej dobrej matky zeme. A tak sa nespomína objavuje v umení jas-

kynného človeka, zdobiac steny nemnohých jaskýň a skalných previsov. Je však zobrazovaný oveľa menej často ako iné cicavce (soby, tury, kone), možno hojnnejšie zastúpené a pri love určite „rentabilnejšie“. Chránený

povešťou obávanej a neskrotnej zveri sa bez väčších ťažkostí prepracoval až k nám. Prečo vlastne mínať toľko energie na dosiahnutie zvierat'a, ktoré poskytuje len trochu mäsa, navyše často príliš mastného na to, aby

**1, 2:
Od diviaka...
k ošípanej.
Nedávna
história!**

2

sa dalo dobre uchovávať? Veď mraznička bola vynájdená oveľa neskôr! Neskôr sa zvieratá aj heraldickým symbolom. Diviak zdobil výzbroj a erby veliteľov a hodnostárov, razili ho na minciach a hemžila sa ním celá grécka, rímska, keltská, čínska a iná mytológia. Od statného Erymantského diviaka, ktorého zabil Herkules, až po toho, ktorý pustošil mesto Kalydon a ktorého usmrtil Meleagros, syn Aresa, boha vojny, čo, mimochodom, rozpútalo pamätnú hrozivú šarvátku medzi Kurétni a Aitólmi, ktorí sa škriepili o jeho kožu. Už vtedy kus diviaka vyvolával spory. História sa neustále opakuje... V neďalekom Švajčiarsku bol zase uctievaný svätý Imier za to, že premenil tri skazonosné diviaky na mierne a poslušné zvieratá (takže snahy o skrotenie diviaka nie sú žiadnou novinkou). Udalosť sa odohrala v kantóne Jura, a to nie v hocijakej dedine, lež priamo v slávnom Porrentruy. Dokonca aj dobrý pán de la Fontaine vložil do bájky o Adonisovej smr-

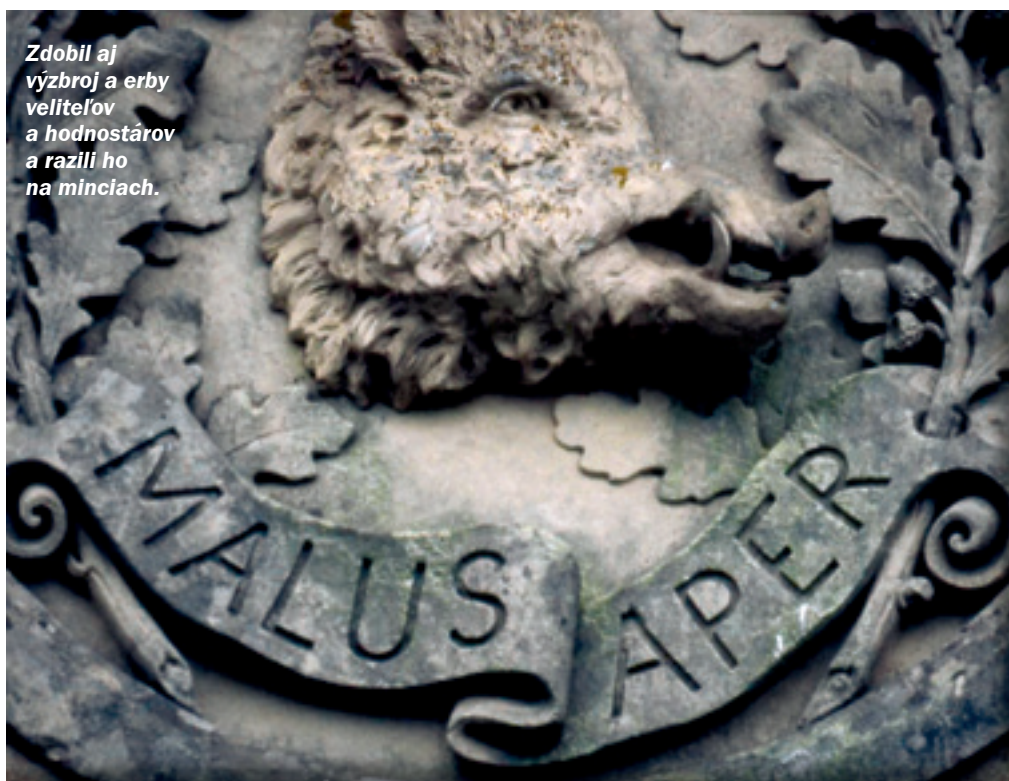
ti diviaka, „ktorý plieni celé kraje a okolité polia mení na obrovské cintoríny“.

Utkvelé predstavy

Najurputnejším a najzarytejším konkurentom a protiv-

Diviaka nájdeme vo všetkých mytológiách – gréckej, rímskej, keltskej, čínskej a iste aj v mnohých ďalších.

níkom diviaka bol teda odjakživa človek. No legendy a povery bývajú ťažko skúšané, a hoci nám Uderzo a Goscinny v Asterixovi predstavujú sympatických Galov ako zapálených lovcov diviakov, pravda je celkom iná. Diviak bol totiž pre Galov, ktorí vôbec neboli lovcami, uctievanou a kultovou bytosťou. Báli sa ho a všemožne sa mu vyhýbali. V podstate v ňom videli len silu, bezcitnosť a chabrosť. Mnohí galskí velítelia ho nosili vo svojom znaku. Jeden sa našiel prednedávnom nádherne zachovaný na pláži Girondy pri Soulac-sur-Mer a je vystavený v archeologickom múzeu tohto pôvabného kúpeľného mestečka. Ďalej sa povára, že František I. jedného diviaka zapichol jedinou ranou v kuloároch zámku Amboise a celé hodiny by sme mohli rozprávať o honosných poľovačkách neďávneho francúzskeho prezidenta, ktorý si zo Chambordu urobil svoj obľúbený poľovný revír. Diviak prežíval rôzne osudy a dokonca i Gaston Pheobus, gróf z Foix a znamenitý lovec, akému v 14. storočí nebolo páru, sa o ňom zmieňuje vo svojej veľkolepé ilustrovanej knihe o love (*Livre de la chasse*): „Diviak je dosť všedná zver, tiež ho nie je namieste opisovať, lebo je len málo ľudí, ktorí by ho videli.“ A tak sa diviak dostal až k nám v takmer pôvodnom stave a aj v súčasnosti je, našťastie, jedným z najvznešenejších druhov ľudového poľovníctva a základom gastronomických špecialít z diviny. Nebudeme nikoho urážať jeho opisom, veď ho všetci čitatelia nášho časopisu dobre poznajú. Alebo nie? Spýtajte sa teda svojich priateľov poľovníkov,

Zdobil aj výzbroj a erby veliteľov a hodnostárov a razili ho na minciach.

Diviak je synonymom sily, bezcítosti a chrabrosti.

ktorí ulovia a rozporciujú desiatky diviakov za sezónu: koľko kotliet nasekáte z jedného pekného kanca? Kto vie odpovedať?

I veda má svoje hranice!

Diviak má 14 párov rebier, čiže 28 kotliet. Týmto sme sa nevydali preto, aby sme vás poučali o komparatívnej anatómii, len sme chceli zdôrazniť, že ošípaná – produkt domestikácie diviaka – má len 13 párov

rebier, čiže 26 kotliet. Táto zvláštnosť by určite prešla bez povšimnutia, keby ošípaná zdomácnením zároveň nezískala ďalšie dva chromozómy navyše. Oproti 36 diviacim ich má teda dovedna 38. Razom si uvedomíme, že i veda má svoje limity a ku genetickým manipuláciám treba pristupovať nanajvýš obozretné. Veď len posúďte, aký to má význam: získali sme dva chromozómy a prišli sme o dve kotlety! Výborne, GMO! Chyba je už zrejmé napravená, zdá sa totiž, že vedcom sa podarilo pod tlakom žiadostí údenárov predĺžiť karé, čím získali späť povestný stratený pár kotliet. Ako to teda dospelo až sem? Ako sa z nádherného, silného, mohutného divého tvora schopného prispôbiť sa každej situácii podarilo vyrobiť ono groteskné, neforemné, neokrôchané, nie veľmi bystré, aj keď niekedy veľmi chutné zviera? Je to starý, dlhý a dosiaľ nedokončený

Tento 211-kilogramový diviak bol ulovený v Haute-Marne 18. októbra minulého roka.

príbeh. Pokúsime sa vám z neho sprostredkovať zopár útržkov. Naša sviňa (*Sus scrofa domesticus*), s prepáčením, je priamym potomkom voľne žijúceho diviaka. Jeho zdomácnenie prebehlo v porovnaní s inými známymi druhmi (kozy, ovce či hovädzí dobytok) len nedávno, a to sotva pred 6 až 7 tisíc rokmi.

Nedokončená domestikácia

Zdomácnovanie diviaka, ktoré sa začalo pravdepodobne v Malej Ázii, je úzko späté so vznikom poľnohospodárstva a s usídľovaním človeka. Dovtedajší tradičný nomádsky spôsob života prakticky neumožňoval brať so sebou prasce, ktoré boli oveľa menej pohyblivé ako ovce či kozy. No najväčšou prekážkou bola nepochybne nemožnosť uskladnenia mäsa, ktoré bolo na rozdiel od mäsa prežúvavcov príliš tučné, a preto ťažko konzervovateľné sušením, čo bola v tom čase jediná známa metóda. Bolo si treba počkať na prelomový objav používania soli ako konzervačného prostriedku, aby sa ľudstvo mohlo začať bližšie zaoberať skrotením diviaka. Podarilo sa to vlastne pomerne nedávno, len približne 4 až 5 tisíc rokov pred našim letopočtom, čo sčasti vysvetľuje, prečo je udomácnovanie diviaka ešte dnes takpovediac neúplné a nedokončené. Technika konzervovania soľou k nám prišla, tak ako mnoho iných vecí, z Číny. Dospelé ošípané majú s diviakmi spoločných ešte veľa génov a vlastností,

Diviaky a poľnohospodárske kultúry majú k sebe blízko.

Ako sa z nádherného, silného divého tvora podarilo vyrobiť ono neforemné, neokrôchané a nie veľmi bystré zviera?

a to až do tej miery, že ak by žili dostatočne dlho na slobode, postupne sa by im vrátil charakter predkov tak ako austrálskym „razobacksom“, potomkom sviň dovezených Angličanmi v 18. storočí, alebo divým sviňiam v americkom Tennessee. Ako príslušníci toho istého druhu sa môžu medzi sebou páriť a ich potomstvo nie je „hybridné“, ale sú to „krížence“ schopné rozmnožovať sa medzi sebou, na veľkú ľútosť poľovníkov puristov, ktorí majú čo robiť, aby udržali poľovnícky čistý, pôvodný genetický štatút svojich populácií diviakov. A propos, aby sme ich upokojili – novodobé diviaky sú určite oveľa „čistejšie“, alebo prinajmenšom o nič menej čisté, ako mohli byť tie stredoveké, keď sa svine chovali len vo voľnosti, s väčším či menším dohľadom, a zmiešané páry asi neboli raritou.

Viac než výstižné pomenovanie!

A tak vznikla ošípaná, ktorá sa rýchlo stala dôležitým zdrojom potravy. Veď aj dnes je najkonzumovanejším zdrojom živočíšnej bielkoviny na svete. Ľahko si vieme predstaviť prečo. Zviera je veľmi plodné a navyše sa dá zjesť celé, od hlavy až po chvost. Ako vravia Angličania – zjesť sa nedá len jeho kvikot. Všetci moreplavci si brávali na palubu ľahko životelné ošípané, ktoré mohli vypustiť, kdekoľvek sa zastavili, keby niečo... Preto je to aj najrozšírenejšie zviera na všetkých ostrovoch Indického a Tichého oceánu. Napriek všetkým jeho prednostiam nebolo až také jednoduché

Ak sa vypustia na slobodu, postupne sa im vracia charakter predkov, tak ako austrálskym „razorbacksom“ pochádzajúcim z ošípaných, ktoré sem doviezli v 18. storočí Angličania.

Čriedy fungujú na princípe matriarchátu.

Veľké náboženstvá veľmi rýchlo zdiskreditovali úbohé prasiatko, ktoré sa z toho už nikdy celkom nedostalo...

presadiť jeho chov, lebo sviňa si u človeka nenašla veľa sympatií. Veľké náboženstvá, ako židovské a moslimské, veľmi rýchlo zdiskreditovali úbohé prasiatko, ktoré toho až tak veľa nežiadalo a ktoré sa z toho už nikdy celkom nedostalo. Zviera sa nesmel

žiadnym spôsobom používať ani zobrazovať. Je pravda, že jeho žravosť ani prirodzený sklon hrabať sa v kopách odpadu a v špine veľmi nesvedčili v jeho prospech. Ošípaná je v podstate exkomunikovaná. Veriaci vychádzali z Biblie, ktorá cez prikázania vy-

**Zranený diviak je veľmi nebezpečný
a neohrozene čaká na svojho protivníka.**

riekla nad ňou nemilosrdný ortiel: „Židia môžu jesť len zvieratá, ktoré majú rozdelené kopyto na dva prsty a ktoré prežúvajú.“ Ošípaná nie je prežúvavec, a tak to má zrátané. Pôvodne kočovní Arabi ňou pohrdali, predstavovala totiž druh, ktorý mohol vyhovovať len tým, čo žili usadlým spôsobom. Podľa legendy pozval prorok všetkých svojich verných na hostinu, ale keď prišli, prasce všetko zožrali. Ďalší *casus belli* proti úbohému zvieratú. Dokonca aj inak tolerantný Budha vidí v tomto tučnom, zavalitom tvorovi odraz odsúde-

niahodného, neviazaného života, takého vzdialeného od jeho príkazov. Ešte aj dnes názov prasa evokuje nechúť, hlúposť, škaredosť, chlipnosť. Nevraví sa špinavý ako prasa, opitý ako prasa, rýpať sa v niečom ako prasa, mať prasaciu hlavu, byť tučný ako prasa, svinské počasie, svinstvo, sviňa, kto to poruší a tak ďalej? Ešte aj klobása, jaternica a iné prasacie špeciality podedili ten istý nádych nadávky. V ľudovej reči predstavuje prasa typicky neotesaného jedinca. Prasnica zakaždým evokuje zhýralú ženu, rovnako ako staré

to najhoršie, ak na ňu zne-
nazdajky nad'abí. Čierna je
táto zver aj pre poľnohospo-
dárov, lebo diviaky a kultúry
nemajú k sebe nikdy ďale-
ko, a tak tie prvé menované
spôsobujú občas svojou žra-
vosťou a nedostatkom taktu
neskutočnú skazu na tých
druhých. No nielen na nich.
Spýtajte sa hráčov golfu, čo
si o nich myslia: osemnásť
jamiek sa môže za dve noci
premeniť na tristo jamiek
mimo všetkých pravidiel. Di-
viaka, všedné domáce zviera
v divokom „šate“, poznali
skôr „na šípkevej omáčke“
ako z hľadiska jeho biológie
a správania. O rytierovi na-
ších hôr máme už v dnešnej
dobe mnoho informácií, no
často klamlivých a útržkovi-
tých. Ale to je už iný príbeh...

Text: Hubert Buiron

prasa je synonymom starého obscénneho zvrhlika. A nehovorí sa tiež, že v každom človeku drieme jedno prasa? Mimocho-
dom, toto tvrdenie asi nebude až tak ďaleko od pravdy, pretože dost' veľa ľudských or-
gánov (srdce, pečeň, oblička) má približne rovnakú hrúbku a tvar, experimentuje sa s cudzorodými štepmi z prasacích buniek, ženy a prasnice majú veľmi podobné cykly, naše spoločenské jednotky fungujú typovo približne podobne, a to matriarchálne. V našej modernej spoločnosti, aspoň doma, komandujú ženy rovnako ako v diviачích čriedach diviačice.

Ošipaná a diviak sa môžu páriť a ich potomstvo nie je „hybridné“, ale sú to „križence“ schopné ďalej sa reprodukovať.

Symbol Arden majestátne tróni pri vstupe do departementu.

Najvytúženejší!

Vráťme sa k rytierovi našich hôr, ktorý nám nielen vynikajúco chutí v umne pripravených kulinárskych špecialitách, ale zároveň je pre nás všetkých vysnívanou zverou. Je jedno, či je človek poľovník, fotograf, obyčajný milovník prírody, poľnohospodár alebo vedec, diviak nenecháva nikoho ľahostajným. Vo viacerých oblastiach je to zviera veľkolepých a dobre organizovaných spoločných poľovačiek. Je to aj ústredná postava najkrajšej opery na svete, kde sa v nádhernej, grandióznej scenérii stredomorských lesostepí Languedocu, Pyrenejí či oblasti Centre z pôsobivej, uchvacujúcej hudby na plné hrdlá revúcej tridsaťčlennej čriedy zburcovanej starým kancom postaví všetky chlpy na tele každému poľovníkovi. Súčasne je to vytúžený objekt fotografa, ktorý chce na zábere zachytiť diviačicu strážiacu si svoj samopašný drobizg v pyžamách. Môže to byť tiež obávaná zver hubára, ktorý si predstavuje

Čarovná poľovačka